

KÛTÛ'L AMÂRE

OSMANLI'NIN SON TOKADI

ROMAN

İSMAİL BİLGİN

KÛTÛ'L AMÂRE

Osmanlı'nın Son Tokadı

Yayın Yönetmeni Savaş Özdemir
Editör Tülay Öncü
Kapak Çizimi Emir Ökke
Kapak Tasarımı Erdi Demir
İç Tasarım Tamer Turp

5. Baskı Mart 2019

Uluslararası Seri No ISBN: 978-605-08-2640-1

9 78 6050 826401

TİMAŞ YAYINLARI

Adres Cağaloğlu, Alemdar Mah. Alayköşkü Cad.
No:5 Fatih/İstanbul
Telefon (0212) 511 24 24
E-posta bilgi@genctimas.com

Baskı ve Cilt Çınar Matbaacılık
Sertifika No 12683
Adres Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Atahan No: 34 Kat 5
Bağcılar / İstanbul
Tel (0212) 628 96 00

TİMAŞ YAYINLARI 4310

Gümüş Romanlar / 24

Raf: 10+ Roman Öykü

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCILIK SERTİFİKA NO: 12364

© 2017 Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayımlanamaz.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

1. BÖLÜM

Basra'da Savaşın Ayak Sesleri

Basra Körfezi'nin sıcak sularında oluşan küçük dalgalar leylim leylim sahile vuruyordu. Dalgalar, bembeyaz köpükler halinde çakılların arasında adeta can veriyordu. Uzayıp giden kumsalda birkaç martıdan başka canlı görünmüyordu. Denizin mavi tonu yer yer gökyüzündeki bulutların gölgesinden dolayı laciverte dönüşüyordu. Bu hal, denizdeki üç beş iri lekeyi andırıyordu. Ufka bakıldığında bir balıkçı kayığının yelken direği, oluşan seraptan dolayı zar zor seçiliyordu. Sıcaklık git-tikçe artıyordu.

Hurmalıklardan çıkıp devesini suya götüren bedevi, her zamanki alışkanlık ve umursamazlıkla su kuyusuna doğru istek-sizce yürüyordu. Ayağındaki hurma lifinden yapılmış sandalet yırtılmıştı. Sık sık ayağını kumlu patıkaya sürtüyordu. Başındaki keyfiyeyi gözlerine iyice çekti. Güneşe baktı. Gözleri kamaştı. Sıkıca yumdu.

“Bugün çok daha sıcak,” dedi. Önünde gitmekte olan deveye hurma dalından yapılmış sopasını yavaşça indirdi.

“Deh!”

Sonra gözlerini denize doğru çevirdi. Elini siper edip uzun uzun ufka baktı. Sanki bir şey görmek istiyormuş ve arıyormuş gibi hali vardı. Alnında biriken terler yuvarlandı. Keyfiyesinin ucuyla ilk önce gözlerini, sonra da alnını sildi.

“Bugün de gelmediler. Ne zaman gelecekler? Halbuki yakında harekete geçileceği haberini almıştım,” dedi. Canı sıkındı... Sonra aniden aklına bir fikir gelmiş gibi ilerideki kayanın üzerine çıktı. Elinde tuttuğu aynayı güneşe çevirdi. Denize doğru ardı ardına hareket ettirmeye başladı.

“Mesajımı görebilecekler mi?”

Kendisine kayıktan karşılık verilince yüzünde tebessüm belirdi...

“Her yerdeyiz. Denizde, karada, havada... Hindistan’da, Hicaz’da ve Basra’da. Osmanlı Devleti’nin yıkılmakta olan bölgelerindeyiz. Kâğıttan kule gibi, hafif bir rüzgârda hasta adamın ülkesi yıkılacak... Buralar, yerin altındaki kara elmas bizim olacak. Muhteşem donanmamızın gemilerine petrol gerekli. Bu zenginliği Britanya işletmeli. Satışını ve kontrolünü de bizler yapmalıyız. Bölgenin kıymetini Osmanlı Devleti bilmedi. Zaten bilecek kudreti de imkânı da yoktu ya... Neyse, artık her şey bizim olacak. Yani kraliçemizin.”

Gözleri yelkenliye dalmıştı. Düşüncelerinden sıyrıldı.

“Demek ki beklediğimiz gün çok yaklaştı. Osmanlı’nın Almanya ile ittifak yapması bir şeyi değiştirmeyecek. Çok gafil yakalandılar. Basra Körfezi civarını küçük birliklerle tutmaya çalışıyorlar ama nafile... Hele yerlileri de ayaklandıralım, Osmanlı askerleri o zaman ne yapacağını şaşırarak. İşleri zor,” diye deminden beri kendisini rahatsız eden sıcağı unutmuştu. Aslında yıllardır bölgedeki çöllerde bulunduğundan sıcağa alışkındı. Arapça’yı çok iyi öğrenmişti. Aşiretlerin dilini şivelelerine dek rahatlıkla konuşabiliyordu. Yerel kıyafetler giyiyordu. Bölgede Arapların en yakın dostu olarak biliniyordu. Derin

bir saygınlık kazanmıştı. Bu kısa boylu, kırmızı benizli, uzun ve ince bir yüze sahip olan adam kimdi?..

Yelkenliden yansıyan gün ışığına dikkat kesilmişti.

“Yakında demek ki Fav’a çıkacağız ha... Bak, bu güzel haber. Osmanlıları gafil avlayacağız...”

Kuruyan ve çatlayan dudaklarına kırıbayı götürdü. Biraz su içti. Su adeta kaynamıştı. Ama adam buna hiç aldırmış etmedi. Ağzını kolunun yeniyle sildi. Gözlerini yine denizden ayırmadı.

“Bağdat’a kadar gideceğiz. Almanlardan önce Binbir Gece Masalları’nın yaşandığı gizemli şehre biz gireceğiz. İran üzerinden güneye inecek olan Rus birlikleri ile birleşince değmeyin keyfimize... Orta Asya’nın yeraltı ve yerüstü zenginlikleri de bizim olacak. Ayrıca bölgedeki her kabileyi de ayaklandırdık mı, Halife’nin Müslümanlar üzerindeki etkisini önleyebileceğiz. Dedim ya, Osmanlılar şaşırarak. Neyle başa çıkacaklarını bilemeyecekler. Evet, buna inancım tam. Her şey çok kolay olacak. Çok.”

Gizemli adam maşlahını bütün vücuduna sardı. Oturduğu kayanın üzerinden kuma atladı.

“Elbette kolay olacak!” Bu sözlerin de sahibi emrindeki subaylara bilgi veren Hint-İngiliz Ordusu Komutanı Nixon’du. Her bir subayın gözlerine bakıp “İnanın bana çok kolay olacak... Bütün Irak bölgesini Osmanlılar jandarma tümeni ile kontrol etmeye çalışıyorlar. Bağdat’tan Fav’a kadar olan alanda ise az sayıda askerleri var... Bizler Fav’ı ele geçirip hızla Basra Körfezi’nden içeri gireceğiz. Çünkü bölgedeki tek liman burası. Yapacağımız harekâtın ikmal merkezi olacak. Yani her şeyi buradan içeriye doğru sevk edebileceğiz. Tigris (Dicle)

Nehri'nden deniz vasıtalarımızla kolaylıkla kuvvet kaydırabileceğiz. Sonra Bağdat'a kadar durmadan ilerlemek mümkün olacak. Birliklerimizin bazıları İran Körfezi'ne çıktı bile. Buradaki Abadan Petrolleri'ni kontrol edeceğiz. Donanmamıza yakıt sağlayacağız. Dedim ya, her şey kolay olacak. Yakında harekete geçeceğiz. Londra'dan haber bekliyorum. Sizler derhal hazırlıklarınızı bitirin.”

***

Irak Havalisi Komutanı Cavit Paşa gelişen son olaylardan dolayı oldukça endişeliydi. Çünkü İngilizlerin Bahreyn'e asker çıkarmaları, Basra Körfezi'ne yapacakları bir harekâtın en önemli göstergesiydi. Sık sık Başkomutan Vekili Enver Paşa'ya çektiği telgraflarla yeni birlikler istemişti. Ama ne yazık ki olumlu bir cevap alamamıştı. Cavit Paşa kaygı içindeydi. Basra kasabası korumasız kalmıştı. Eğer İngilizler saldırırlarsa burayı kolayca ele geçirebilirlerdi. Nitekim daha sonraki günlerde korktuğu başına gelmiş, 22 Kasım 1914 tarihinde Basra, İngilizler tarafından işgal edilmişti. Osmanlı birlikleri mecburen geri çekilmiş, silah ve asker üstünlüğü olan İngilizlere karşı koyamamıştı. Bu arada Başkomutanlık Vekaleti, Cavit Paşa'nın yerine Yarbey Süleyman Askeri Bey'i Irak Havalisi Komutanlığı'na getirmişti. Kendisine verilen görev önemliydi. Basra'yı geri almak için yöredeki Arap aşiretlerinden yararlanacaktı. Onlardan topladığı askerleri eğitecek ve oluşturacağı birliklerle İngilizlere saldıracaktı. Gözü pek, cesur biri olan Süleyman Askeri Bey daha önce Trablusgarp'ta, Balkan Harbi'nde çarpışmış; o dönemde kısa bir süre için kurulan Batı Trakya Türk Cumhuriyeti'nin Genelkurmay Başkanlığı'nı da yürütmüştü. Irak'a giderken tamamen gönüllülerden kurduğu

Osmancık Taburu'nun kısa sürede cepheye ulaşmasını istemişti. Kurna civarında¹ İngilizlere saldırmayı planlıyordu. Bir an önce onları durdurmak istiyordu. Son hazırlıkları denetleyip birliklerine hitap etti:

“Burada benimle birlikte bulunan yiğitler! Şunu iyi bilin ki gün artık bugündür. İngilizleri durdurmak ve onları Basra'dan atmak için toplanmış bulunuyoruz. Kendimizi gösterme zamanıdır. Ancak şu bilinmelidir ki kim korkuyorum diyorsa evine geri dönebilir. Bizler ya düşmanı durduracağız ya da teker teker bu kızgın kumların üzerinde can vereceğiz. Bunun başka bir yolu yok. Şimdi sizlerin kararını bekliyorum.”

Yarbay Süleyman Askeri Bey savaşçılarına dikkatle baktı. Kimse cepheden ayrılmak istemedi. Bu durum Irak Havalisi Komutanı'nı memnun etti:

“Size teşekkür ederim... Cepheden çekilmediniz. Artık son hazırlıklarınızı yapın. Şimdi dinlenin. Sabah erkenden İngiliz birliklerine saldıracağız.”

Kalabalık içinde kendini belli etmemeye çalışan birisi vardı. Yüzünü saklamaya çalışıyor ve etrafı gözetliyordu. Bir yandan da askerlerin ümidini kırıcı konuşmalar yapıyordu:

“Burada İngilizlere karşı koyamayız. Çok üstünler. Boşu boşuna ölmeyelim. Haydi gidelim.” Ancak onun bu sözlerine aldırış eden olmadı. Kimseyi ikna edemeyeceğini anlayan kısa boylu, kırmızı benizli adam gecenin karanlığından yararlanarak gözden kayboldu gitti. İngilizlerin bulunduğu yere doğru yol alıyordu. Çölü ve çevreyi iyi biliyordu. Karanlıkta Çobanyıldızı'na

---

1 I. Rota Muharebesi

bakarak yolunu rahatlıkla buluyordu. Öfkeliydi. Devesiyle yol alırken bir yandan da durmadan söyleniyordu:

“Ah, şu Müslümanlar! Türk komutanlar ne kadar inatçı. Ne kadar kararlılar... Ama onlara yazık olacak. Bu topraklardan atılacaklar. İngilizlere karşı koyamazlar. Asla... Acele etmeliyim. Sabaha dek karargâha varmalıyım.”

Karanlıkta yol alan adamı takip eden biri vardı. Bu Osman-cık Taburu'nun en genç gönüllü savaşçısı Hamza Osman'dı. Daha on altı yaşındaydı, kardeşi Gazi Osman ile gönüllü olarak cepheye gelmişlerdi... Devesini hızla sürüyor, geceyi aydınlatmaya çalışan mehtapta gidenin kim olduğunu merak ediyordu. “Eğer savaşçılardan biri olsaydı daha önce ayrılırdı,” diye düşünüyordu.

“Bunda bir iş var,” diyordu. Bu kimdi?

“Neden şimdi gidiyor? Nereye ya da kimlere gidiyor? İçimde hep bir kuşku var,” diye düşünüyordu.

Devesinin daha hızlı koşması için gayret ediyordu. Çok ileride koyu bir gölge görmüştü. Heyecanlandı.

“Herhalde o olmalı!” dedi. “Haydi, daha hızlı!”

Gölge iyice seçilmeye başlamıştı. Hamza Osman tabancasını kılıfından çekip eline aldı. Şimdi eli tetikte, gözleri ise ilerideki o gölgedeydi. Biraz daha hızlı yol alırsa o meçhul şahsı yakalayacaktı. Onun kim olduğunu öğrenecekti. Daha da heyecanlandı. İyice yaklaşınca:

“Dur! Yoksa ateş ederim. Kimsin, necisin, bir görelim. Ellerini kaldır ve öylece bekle...”

Adam ellerini kaldırdı. Devesinin üzerinde beklemeye başladı. Hamza Osman o kadar merak içindeydi ki... Kalbi küt küt atıyordu. Bu adam kimdi? Nereye gidiyordu? Neden şimdi kaçıyordu? Az sonra bu adamın yüzünü göreceği için hissettiği dayanılmaz merak ile devenin önüne geçti. İyice yaklaştı. Sonra adamın başındaki yüzünü örten keyfiyesini kaldırmak için elini uzattı. Diğer elinde de tabancasını tutuyordu. Uyarı yapmadan edemedi:

“Kıpırdarsan kurşunu yersin. Hiç acımam, ona göre!”

Adam hiçbir şey demedi.

Bu durum genç gönüllünün merakını daha da artırdı. Şimdi kimi görecekti? Tanıdık mıydı? Yabancı mıydı? Bu gizemli adam kimdi?

Daha da heyecanlanmıştı. Eline biraz büyük gelen tabancasını sıkı sıkıya kavradı. Parmağını tetiğe yaklaştırdı. Eğer adam saldırırsa ya da karşı koyarsa onu omzundan vurmaya kararlaştırmıştı. Alnında biriken terler gencin epey heyecanlı olduğuna işaret ediyordu.

“Şu yüzünü görelim bakalım. Kimsin, necisin? İn misin, cin misin?”

Keyfiyeyi çekti. Ancak çok şaşırdı. Gözlerine inanamadı. Bu olamazdı. Bu yaşta bir savaşıçı olmazdı. Hayret etti.

Yaşlı bir adam vardı karşısında. Yüzü buruşmuştu. Zayıf, çelimsiz ve devenin üzerinde zor duran bir hali vardı.

“Neler oluyor ?” diye sordu Hamza Osman.

Yaşlı adam kendisine tebessüm ederek bakıyordu.

“Anlat bakalım. Nereye gidiyorsun? Kimsin, necisin?”

“.....”

“Konuşamıyorsun.”

Adam başını salladı.

“Peki duyuyor musun?”

Başını yine evet anlamında salladı. Sonra işaretler ile anlatmaya çalıştı. Bir çoban olduğunu ve gece yol aldığını belirtti. Savaşçıların içinde hiç bulunmamıştı.

“Garip ama bu nasıl oluyor? Seni uzaklaşırken gördüm. Bunda bir iş var ama ne? Garip, çok garip...”

Yaşlı adam ise ellerini kaldırdı ve gülümsedi. “İşte halim,” der gibiydi...

Hamza Osman adama baktı. Başıyla işaret ederek gitmesini istedi. Devesine zorlukla bindi ve sopasıyla hafifçe dokundu. Tekrar yola koyuldu. Genç adam arkasından bakakaldı. Öte yandan uzakta iri bir kayanın ardında saklanan kısa boylu, kırmızı benizli ve Arap kıyafetli biri kıs kıs gülüyordu:

“Bu yaşlı çobana rastladığım iyi oldu. Ona altın vererek deveme bindirdim. Dilsiz numarası yaparsa bir altın daha vereceğimi söyledim. Gerçekten çoban olan bu adam da seve seve teklifimi kabul etti. O genç Osmanlı gönüllüsüne böylece yakalanmaktan kurtuldum. Aksi halde her şey berbat olacaktı. Kimliğimi kolayca öğrenecekti... Ama bu topraklarda İngiliz altınının yaptıramayacağı hiçbir şey yoktur. Biraz daha beklerim. Nasıl olsa çoban beni Cehennem Kuyusu başında bekleyecek... Ah Osmanlılar ah! Bazı şeyleri anlar gibi oluyorsunuz ama anlayamıyorsunuz. Kara elmas bizim olacak. Yani petrol... Bu topraklardan sizi kovacağız. Hem de kısa sürede. Ha ha ha...”

Bu adam kimdi? Ne yapacaktı? Bu topraklarda ne işi vardı? Neciydi? Bazen maden mühendisi, bazen jeolog, bazen de arkeolog olduğunu söylüyordu. Ama gerçek mesleği neydi? Asker miydi? Yoksa değil miydi?..

Çok uzaklarda aynı kahkahaları, Hindistan'daki karargâhta Hint-İngiliz 6. Tümen Komutanlığı'na getirilen General Townshend atıyordu:

“Ha ha ha... Şimdi subaylarım, beni iyi dinleyin... Hızla Bağdat'a doğru ilerleyeceğiz. Osmanlıların yeteri kadar kuvveti yok. Bir avuç gönüllü ve yerli halktan oluşturdukları birliklerle bizi durduracaklarını sanıyorlar. Ancak Enver Paşa takviye gönderecektir. O birliklerini yollayınca dek biz Bağdat'ı alacağız. Burada üç önemli nokta var: Biri Amara kasabası, diğeri Kûtü'l Amâre şehri ve Selman-ı Pak. Eğer Selman-ı Pak'a kadar gidersek ondan sonrası çok kolay. Bağdat kapıları tamamen bize açılacaktır. Bizler o gizemli şehri ele geçireceğiz. Ha ha ha ha... Kolay olacak bu görev. Şimdiden Osmanlı birliklerine acıyorum. Ya esirimiz olacaklar ya da silahlarımız onları tek tek öldürecek... Ha ha ha!”

Gelecek hafta Irak'a gitmek için yapacağı yolculuğa hazırlanacaktı. Talihine ve askerlerine güveniyordu. Kendisi çok rahattı.

***

Sabah erkenden Yarbay Süleyman Askeri Bey birliklerinin önüne geçti. Kurna civarında mevzilenen İngilizlerin üzerine hücum edecekti. Ancak İngilizlerin asıl kuvveti Şuaybiye'de konuşlanmıştı. Bu durumun farkında olan Irak Havalisi Komutanı:

“Biliyorum,” dedi. “Ama onları Şuaybiye’den de çıkaracağız. Buna herkesin huzurunda söz veriyorum. Başarısızlığı düşünemiyorum. Mağlup olmayacağız. Zafer mutlaka bizimdir. Haydi, ileri!”

Henüz sıcaklığın bastırmadığı serin kumlar üzerinde atlar ve develerdeki savaşçılar kendinden geçti. Olanca güçleri ile haykırdılar:

“Allah! Allah!”

Artık yer gök bu ses ile inliyordu:

“Allah! Allah!”

İngiliz siperlerine doğru dağdan kopan bir çığ gibi hızla ilerleyen savaşçılar ilk siperleri kolayca ele geçirdi. Sonra makineli tüfek barajı ile karşılaştılar. Ateş, askerlere ağır kayıplar verdiriyordu. Ne yapılıp ne edilip makinelinin susturulması gerekmektedir. Bu yüzden karşı ateş, makineli tüfek yuvasının olduğu yere toplanmıştı. Mermiler havada uçuşuyordu. Atların ve develerin bağırmalarına, vurulan askerlerin feryatları karışıyordu. Bazen atlardan ya da develerden de vurulan oluyordu. Hayvanlar acı içinde kumlara düşüyor, üzerindeki savaşçıları eziyorlardı. Kumlara saplanan mermiler bir toz bulutu havaya kaldırıyor, bir an göz gözü görmüyordu. Bir top mermisi Osmanlı savaşçılarının yakınında patlıyordu. Dağılan şarapnel parçaları hayvanların ve askerlerin vücuduna saplanıyordu. Her şeye rağmen hücum durmuyordu. Yarbay Süleyman Askeri Bey yanındaki komutanlarını ve askerlerini yüreklendiriyor, bir yandan da vuruşuyordu:

“Ha gayret az kaldı!”

“Dayanın aslanlarım!”

“Şu makineli tüfek yuvasını dağıtalım!”

“Haydi!”

“Zafer bizim olacaktır!”

“Gün bugündür!”

“İlerleyin yiğitlerim!”

“Geri dönecek olanları vururum ona göre!”

“Daima ileri!”

Yaralananlar acı içinde atlarından yere yuvarlanıyordu. Ama onun yerini bir başkası alıyordu. Kararlılıkla, inançla ileri atılıyorlardı. Artık makineli tüfek yuvasına çok yaklaşmışlardı. Birazdan o makineliye son hücumu yapacaklardı. Savaşçılarının arasında kendini hiç sakınmadan ilerleyen Yarbay Süleyman Askeri'nin sol bacağına isabet eden bir mermi çıkıp sağ bacağına saplandı. Mermi içeride kaldı. Genç komutan ilk önce hiçbir şey hissetmedi. Ancak daha sonra dayanılmaz bir acı ve ağrı her yanına yayılmaya başladı. Üstelik bacakları kanıyor ve kan botlarının içine süzülerek doluyordu. Ama o, buna aldırmadan kendinden geçmiş bir halde bağırıyordu:

“Haydi ileri!”

“Az kaldı.”

“Dayanın!”

“Vurun!”

Onun yaralı bacaklarını gören Hamza Osman zorlukla yanına yaklaşarak kendisini uyardı:

“Komutanım vurulmuşsunuz.”

“Biliyorum.”

“Bacaklarınız kötü!”

“Olsun, kopmadı ya!”

“Geri çekilseniz ve yaralarınızı sardırırsanız iyi olur.”

“Olmaz. Şu makineliyi haklamadan olmaz.”

“Ama...”

“Ne diyorsam onu yap çocuk! Haydi işine bak!”

“Fakat...”

“Benimle uğraşma! Düşmana saldır! Haydi!”

Hamza Osman çaresiz bir şekilde atını düşmanın üstüne sürdü. Az sonra makineli tüfek yuvası ele geçirilmişti. Makineli de ganimet olarak alınmıştı. O gün İngilizler durdurulmuştu. Ama asıl kuvvetleri Şuaybiye'deydi. Onları nasıl geri püskürteceklerdi? Yine zafer elde edecekler miydi? Akşam olurken şimdi herkesin aklında bu sorular vardı. Sonra ne olacaktı?.. İngilizleri gene yenebilecekler miydi?

Şuaybiye Muharebesi ve Süleyman Askeri Bey'in İntiharı

Yarbay Süleyman Askeri Bey'i atından zorlukla indirdiler. Sargı çadırına götürdüler. Doktorlar bacaklarını sardılar. Sağ bacakta kalan merminin ise uzun bir tedavi süreci gerektirdiğini söylediler. Genç komutan bu duruma çok öfkelenmişti.

“Bizler Şuaybiye'de İngilizlere saldıracağız. Birliklere komuta etmem gerek.”

“Bu bacaklarla mümkün değil.”

“Her şeyin bir mümkünü vardır. Kısa sürede iyileşmeliyim.”

“Yaralarınızın iyileşmesi uzun zaman alabilir. Eğer iyi tedavi yapılmazsa sakat bile kalabilirsiniz.”

“Olsun.”

“Bağdat’taki hastanede tedaviye devam edilmesi gerekmektedir.”

“Ama bu zaman alır.”

“Yapacak bir şey yok. Ne yazık ki...”

Süleyman Askeri Bey çaresiz bir şekilde Bağdat’a gitmek zorunda kaldı. Orada sağ bacağındaki mermi çıkarıldı. Yaraları temizlendi. Sonra da bacakları alçıya alındı. Hastanedeki günlerinde dahi Süleyman Askeri Bey boş durmuyordu. İngilizlere yapılacak olan saldırının planlarını hazırlıyordu. Kendisine gelen son raporları okuyor ve ona göre vaziyet belirliyordu. Bu arada Osmanlı Başkumandanlık Vekaleti onun yerine Binbaşı Kazım Beyi (Karabekir) Bey’i göndermek için hazırlıklara başlamıştı. Ancak günler sonra bacaklarındaki yaralar kapanmaya ve iyileşmeye yüz tutunca yeni bir komutana gerek olmadığını İstanbul’a bildirdi. Yapacağı saldırıyı sargılı halde de yönetmek üzere Bağdat’tan ayrıldı.

Bu arada İngilizlerin karargâhında toplantı yapılırken kapı açıldı. İçeriye Arap kılığında sakalsız, alçak boylu, kırmızı benizli biri girdi. Herkes ona şaşkınlık içinde bakıyordu. Üstü başı toz içindeydi. Yorgun olduğu her halinden anlaşılıyordu. Adam kendine bakanlara:

“Zorlukla geldim,” dedi. “Az daha beni yakalıyorlardı.”

“Son haberler nedir?”

“Sanıyorum Nasırıye’de toplanıyorlar. Basra’ya mutlaka saldırmak isteyeceklerdir. Bu nisan ayını bulur.”

Komutanlardan biri güldü:

“Saldırsınlar. Acaba Süleyman Askeri Bey, birliklerinin ona sadık kalacağını mı sanıyor?”

Alçak boylu ve kırmızı benizli adam:

“Bazı kabile reislerini ben satın aldım. Saldırı esnasında savaş meydanını terk edecekler. Elbette sözlerinde dururlarsa...” dedi.

“Duracaklardır.”

“Umarım öyle olur.”

“İnan bana, öyle olacak.”

Adam masa başındaki boş bir sandalyeye oturmadı da adeta çöktü. Önündeki buzlu sudan kana kana içmek için bardağına doldurdu. Sonra rahatlamış bir halde derin bir soluk aldı. Mütebessim bir çehre takınarak konuşmaları can kulağı ile dinlemeye başladı.

Yarbay Süleyman Askeri Bey, yaklaşık 20.000 kişiyi bulan yerli birliklerle İngilizlere saldırmak için yapılan son hazırlıkları gözden geçirdi. Cepheye yakın bir yerde, askıya alınan bacakları ile otomobilin içinde çarpışmayı yönetecekti. Bu yüzden emrindeki komutanlara kısa bir konuşma yaptı:

“İngilizleri Basra’dan söküp atmalıyız. Onlara göre sayıca üstünüz. Ancak onların ağır silahları var. Saldırıyı hızlı yapıp toparlanmalarına izin vermeden son darbeyi indirmeliyiz. Zafer mutlaka bizim olmalı. Aksi halde olacakları düşünmek bile istemiyorum. Bir yenilgi halinde ben İstanbul’a ne derim? Görevimi

başaramadım diyemem. Asla... Şimdi herkes yerini alsın ve ben işaret verince saldırıya geçsin. Allah yardımcımız olsun.”

“Amin.”

İngiliz-Hint birlikleri ile Şuaybiye yakınlarında karşılaşıldı. Çarpışma başladı. İlk önceleri gayet başarılı giden saldırı birden tersine döndü. Çünkü yerli aşiret birlikleri savaş meydanını terk etti. Bu durumu gören ve uzaktan bir tepeden muharebeyi yöneten İngiliz komutan gülümsedi. Yanındaki adama dönerek:

“Ben sana demedim mi? Zafer bizimdir artık... Şimdi ne yapacaklar bakalım? Ha ha ha...”

Bu duruma çok öfkelenen Süleyman Askeri Bey tabancasını eline alıp geri dönenleri önlemek istedi. Havaya ateş açtı. Başaramadı. Çarpışmaya devam eden diğer yerli kabile birliklerinden Sadun Uceymi Paşa'nın savaşçıları ve Şammar aşiretinin savaşçıları da epey zor durumda kalmıştı. Hamza Osman ve kardeşi Gazi Osman'ın da bulunduğu Osmancık Taburu ise yerinden kıpırdamadan cesaretle vuruşmaya devam ediyordu. Ancak ağır silah bakımından çok üstün olan İngilizler cepheyi yarmaya başlamışlardı. Osmanlı birlikleri çaresiz geri çekiliyordu. Bu sırada arabadan indirilerek sedyeden çarpışmayı izleyen Yarbay Süleyman Askeri Bey olanca öfkesi ile bağırды:

“Çarpışmaya devam. Herkes ölünceye dek savaşacaktır! Geri çekilmek yok! Asla!”

Ancak savaş meydanında İngilizler üstünlük sağlamıştı.

14 Nisan 1915 günü Irak Havalisi Komutanı geri çekilme emrini zorlukla verdi. Bu emirden sonra otomobile bindirilmesini emretti. Sonra yanındakilere yalnız kalmak istediğini

bildirdi. Ardından boş gözlerle savaş meydanına uzun süre baktı. Kendi kendine mırıldandı:

“Ben bu görevi yapamadım. Başarılı olamadım. Şimdi İstanbul'a ne diyeceğim? Nasıl derim ki İngilizleri Basra'dan atamadık. Hayır, bunu diyemem. Asla.” Tabancasını çekti. Başına dayadı. Tetiği çekti.

Silah sesi ile birlikte otomobilin çevresindekiler büyük bir merak ve endişe ile koşuştular. Komutanları kanlar içindeydi. Ölmüştü. Gururlu bir komutan olan Süleyman Askeri Bey intihar etmişti. Otomobil hemen hareket ettirilerek cepheden biraz uzaklaştırılmış, daha geride uygun bir yere getirilmişti. Orada gömüldü... Onun emrindeki komutanlar ve Osmanlı birlikleri ile çarpışan aşiret liderleri şaşkındı. Şimdi ne yapacaklardı? Ne olacaktı?..

2. BÖLÜM

İngilizler İlerliyor

Üsteğmen rütbesine terfi eden Mehmet Muzaffer'in sevincine diyecek yoktu. Dün akşam kendisine gelen bir haberle rütbesinin yükseltildiği bildirilmişti. Bunu, nişanlısı Zübeyde Melek ile paylaşmalıydı. Hemen kâğıdı kalemi eline aldı ve yazmaya başladı. Ertesi gün, mektubu İstanbul'daki nişanlısına göndermek için postaya verdi.

Bağdat'ta beklemekten sıkılmıştı. Burada talim ve eğitim ile meşgul olmak ona yetmiyordu. Kendisi cephede görev yapmaya çok hevesliydi. Çanakkale'de harp devam ederken oraya gitmeyi istemişti. İstanbul'a da yakın olacaktı. Ancak bu arzusu kabul edilmemişti. Artık beklemekten başka çaresi yoktu... Emrindeki makineli tüfek bölümünü denetledi. Askerlerinin eğitimini sürdürdü. İngilizlerin Bağdat'a doğru ilerlemeyi planladıkları haberi geliyordu. "Belki Basra'da bize görev verirler," diye iç geçirdi. "Kim bilir," dedi. "Bize de görev düşecektir. Ama ne olursa olsun İngilizlerin Bağdat'a doğru yapacağı yürüyüş mutlaka durdurulmalıdır."

***

General Townshend ise Hindistan'dan Basra Körfezi'ne gelmişti. Generale kesin bir emir verilmişti:

“Tigris Nehri boyunca ilerleyerek Bağdat’a ulaşış orayı ele geçirmek...”

Emrine çok sayıda küçük gemi tahsis edilmişti. General bu gemilere cephane ve asker yükleyerek hızla ilerlemeyi ve Osmanlı Ordusu’nun toparlanmasına fırsat vermemeyi amaçlıyordu. Bu arada en çok merak ettiği şey de Enver Paşa’nın Basra’ya yedek kuvvet gönderip göndermeyeceği meselesiydi. Aldığı haberlere göre henüz bir birlik gönderimi yoktu. Buradaki Osmanlı birlikleri komutansız kalmıştı.

***

Yerli savaşçılar ve aşiret birlikleri ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Moralleri bozulmuştu. Özellikle Yarbay Süleyman Askeri Bey’den pek çok görev beklenirken intihar etmesi herkesi üzmüştü. Yenilgiyi gurur meselesi yapmıştı. Hiç düşünmeden ve tereddüt etmeden canına kıymıştı.

Hamza Osman, kardeşi Gazi Osman ile birlikte geri çekilirken “Buraları nasıl bırakacağız? İngilizlerin oyunlarını bozmak gereklidir. Onların ilerleyişi mutlaka durdurulmalıdır,” diyordu. Ama eldeki birliklerle karşı konulmasına da imkân yoktu. Yedek kuvvetler ne zaman gönderilecekti? Yoksa gönderilmeyecek miydi? Basra bölgesi gözden çıkarılmış mıydı?..

Bu konuya kardeşi itiraz ediyordu:

“Hayır, böyle bir şey olamaz. Mutlaka bize kuvvet göndereceklerdir. Göreceksin, onların ilerleyişini bir yerde durduracağız ama nerede, bilmiyorum.”

“Alınan haberlere göre Basra Körfezi’nde küçük gemiler hazırlanmış. Bunlar nehirde kolayca hareket ediyormuş. Hızla ilerleyeceklermiş. Bağdat’a dek gideceklermiş.”